

Oponentský posudek

na disertační práci PhDr. Martina Vávry

Konstrukce viny a odpovědnosti u vybraných právních institutů:
diskurzivní praktiky a strategie

Oponent : Prof. JUDr. Helena Válková, CSc.

I. Základní koncepce, metody a cíle práce

K tomuto bodu odkazuji na text svého oponentského posudku ze dne 17.4.2013, který měním pouze v jeho posledním odstavci, a to takto:

Autor na základě analýzy tří právních institutů, které mají sloužit jako příklady konstruování viny a odpovědnosti v trestním právu a souvisejících odborných i politických diskusích, ukazuje na shody a odlišnosti vedeného diskursu, přičemž zde vhodným způsobem využívá i poznatků jiných, mimoprávních vědních disciplín. V závěrech své práce pak vychází nejen z teoretických konceptů obsažených především ve druhé kapitole, ale opírá se i o výsledky provedených analýz, aby na jejich základě formuloval obecněji platné teze (s.125-126): „Politické pole se po roce 1989 rychle proměnilo a také pole práva doznalo značných změn.... Změny „antropologie“, jak zde byla definována, jsou mnohem pozvolnější a nenásledují nijak přímočaře proměny politického ani právního pole“ (s.125). S těmito závěry nelze než souhlasit a lze je považovat za poznatek rozšiřující naše poznání o složitých procesech ovlivňujících jak utváření právního vědomí, tak trestní politiky, včetně normotvorby v konkrétních oblastech trestního práva.

II. Kritické připomínky

Samotný text práce (bez pomocného aparátu) činí cca 120 stran. Tento na dizertační práci poměrně malý rozsah sice neumožňuje autorovi oponované práce, aby se v souladu se zvolenou koncepcí a použitou metodou vyrovnal se všemi shora nastíněnými obsahovými okruhy stejně důkladně, ale přesto se mu podařilo svůj výklad s pomocí excerpce poměrně rozsáhlé odborné literatury zaměřit na klíčové instituty a nejdůležitější souvislosti a získané poznatky posléze i využít při formulaci závěrů a doporučení své práce. Kritickou připomínku stran příliš kusého zpracování problematiky lze proto uplatnit pouze ohledně kap. 5.3.3. nazvané Shrnutí (s. 108), kde text v rozsahu jediné stránky přirozeně nemůže obsáhnout ani nejdůležitější výsledky práce. Autor by proto měl v rámci ústní obhajoby sumarizovat podle jeho názoru nejvýznamnější výsledky své práce a vysvětlit jejich význam pro další vědecký výzkum v této oblasti.

V předložené verzi práce byla doplněna analýza v předchozí verzi (z 5.3.2013) absentující kriminologické literatury, pozornost byla věnována i trestní politice ve smyslu samostatného procesu významného pro konkrétní tvorbu trestních norem, upřesněno bylo i původním posudkem vytykané terminologické a pojmové vymezení tří analyzovaných trestněprávních institutů, a to i s přihlédnutím k novým poznatkům z oblasti neurobiologie. Prohloubení výkladu je zřejmé zejména pokud jde o problematiku počátku trestní odpovědnosti, tedy dosažení minimálního věku nutného k vyvození trestněprávních následků spáchaného činu (s. 62-68) a tzv. zaviněnou nepřičetnost (s.82-89), což se samozřejmě projevilo i v precizněji a přesvědčivěji formulovaných závěrech práce (123-126).

III. Celkové hodnocení práce

Celkově lze hodnotit doplněnou a rozšířenou dizertační práci nyní již jako zdařilý pokus o analýzu „obrazu člověka“, který je trestním právem a diskusemi s ním svázanými explicitně i implicitně vykreslen“(s. 123). Výstižně pak charakterizuje autor i roli elit v tomto procesu: „Byť platí, že je nezbytné sledovat stav právního vědomí občanů, protože společenský konsensus o principech trestní politiky i o charakteru a intenzitě klíčových opatření proti kriminalitě, včetně zacházení s pachateli, má rozhodující význam pro její účinnost (jak

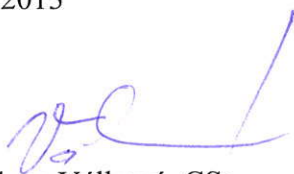
upozorňuje Musil 1998: 3-5), jsou to právě elity (v sociologickém, nehodnotícím smyslu toho slova) akademické a politické, kdo určuje podobu společenské reakce na kriminalitu a vlastně i to, co bude za kriminalitu vůbec považováno.“ (s. 124).

Ocenit je třeba celkově velmi dobrou stylistickou úroveň práce, ze které je zřejmá erudice autora a jeho formulační dovednosti.

IV. Závěr

Oponovaná práce představuje dle mého názoru kvalitní disertační práci, a proto ji doporučuji k obhajobě. Autor ji doplnil a přepracoval ve smyslu připomínek obsažených v mém posudku ze dne 17.4.2013, a proto nic nebrání její ústní obhajobě. V případě, že bude úspěšně obhájena, doporučuji její publikaci s tím, že navrhuji upřesnit v jejím názvu termín *právní instituty* na termín *trestněprávní instituty* (tj. „...u vybraných trestněprávních institutů...“).

V Praze, 14. 8. 2013

Prof. JUDr. Helena Válková, CSc.
katedra sociální práce FFUK v Praze

